

Han Thomas

Het Darwin Dilemma

Thriller

U I T G E V E R I J C O N S E R V E

CIP-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag Thomas, Han

Han Thomas – *Het Darwin Dilemma – Thriller*

Schoorl: Conserve

ISBN 978 90 5429 500 6

NUR: 332

Trefw: Engeland, Parijs, Cairo, piramide van Cheops

© 2018 Han Thomas en uitgeverij Conserve

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, e-book, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, e-book, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the publisher.

PROLOOG

Gloedvol staken de monumentale bouwwerken uit de oudheid af tegen de nachtelijke hemel. Het meest imposant was de sprookjesachtig verlichte piramide van Cheops, *de Grote Piramide*, die als enige van de zeven klassieke wereldwonderen tot op de dag van vandaag bewaard was gebleven. Eens waren de miljoenen op elkaar gestapelde stenen bedekt met een spiegelgladde mantel van wit kalksteen, maar tegenwoordig werd de buitenkant van de piramides enkel gevormd door manshoge, trapsgewijs gestapelde blokken.

Aan de zuidzijde van de piramide van Chefren, de middelste van de drie, klom een donkere gestalte omhoog. Gejaagd keek hij omlaag om te zien of hij nog gevolgd werd. Het kostte hem zichtbaar moeite om de steile wand te beklimmen. Hijgend hees hij zich laag voor laag omhoog over de brokkelige treden. Na ongeveer veertig treden stopte hij met klauteren en liet zich op een brede richel behoedzaam op zijn buik zakken. De kleine platte cassette die hij steeds angstvallig omklemd had, legde hij voor zich neer. Na enkele ogenblikken had hij zijn ademhaling weer onder controle en voorzichtig keek hij over de rand. Wat hij zag stelde hem gerust, want op de treden onder hem was niemand te zien. Het leek erop dat hij door de roekeloze beklimming zijn achtervolger had kunnen afschudden. Voorlopig was hij veilig.

Buiten zijn zicht klom aan een andere zijde nog iemand omhoog. De linkerhand van deze klimmer was in een grauw verband gewikkeld, waardoor hij bij elke trede een pijnlijke grimas trok. Blijkbaar verkeerde hij in een uitstekende conditie, want ondanks zijn verwonding bewoog hij zich lenig als een kat naar boven. Toen hij hoog genoeg was, stopte hij met klimmen en schuifelde behoedzaam naar de rand van de piramide tot hij uitkeek op de andere zijde. In de verte zag hij de lichten van Cairo. Zijn doelwit bevond zich enkele treden onder hem, precies zoals

hij had verwacht. Geruisloos begon hij af te dalen en aangekomen bij zijn slachtoffer bukte hij zich en greep met zijn gezonde hand razendsnel de cassette.

De voortvluchtige werd volledig overrompeld. Hij was bijzonder op zijn hoede geweest, maar dat er gevaar van boven zou kunnen dreigen was geen moment in hem opgekomen. Verbouwereerd wilde hij opkijken, maar zijn hoofd werd door een schoenzool ruw terug op de stenen getrapt. Even werd het zwart voor zijn ogen. Zijn kaak voelde als verdoofd en zijn wang begon te branden door de ontstane schaafwond. Ook zonder op te kijken wist hij dat dit de man moest zijn die hem vanavond had achtervolgd over het plateau van Gizeh. Angstig bleef hij liggen. Het had geen zin om zich te verzetten, want hij wist dat hij fysiek niet tegen hem was opgewassen.

Tevreden opende de achtervolger de cassette. De binnenkant was bekleed met schokbestendig materiaal. Gebiologeerd staaarde hij naar de inhoud, waardoor de aandacht voor zijn opponent wat verslapte.

Die greep zijn kans. Hij worstelde zich onder de voeten van zijn belager vandaan en deed een uitval naar de cassette. Er ontstond een korte worsteling, maar omdat het krachtsverschil te groot was had de aanvaller zijn slachtoffer snel weer onder controle. De cassette viel echter naar beneden en de glazen inhoud spatte tientallen meters lager rinkelend uit elkaar op de stenen.

Beide mannen keken met een mengeling van woede en ongeloof naar beneden. Na een korte woordenwisseling stond de achtervolgde kwaad op en maakte aanstalten om te gaan afdalen. Zijn belager leek door het verlies van de cassette even in verwarring gebracht, maar reageerde snel. Met twee handen gaf hij de voortvluchtige een enorme duw tegen zijn borst. Het ging zo snel dat het slachtoffer niet eens tijd had om te reageren. Wanhopig maaiden zijn armen door de lucht, maar er was niets om zich aan vast te klampen. Met een gesmoorde kreet viel hij achterover de diepte in. Na een val van vele meters klapte zijn achterhoofd op de harde stenen. Het lichaam werd geremd door de ongelijkmatige treden en rolde nog een paar keer om zijn as waarna het ten slotte ruggelings, met het hoofd omlaag bleef stilliggen op een brede richel. Uit een gapende wond op zijn achterhoofd gutste helderrood bloed op het gele kalksteen.

De dader, die nog hoog op de piramide stond, keek om zich heen. Zou iemand iets gezien hebben?

Er heerste nog steeds een serene rust op het nachtelijk plateau. Honderden meters verderop bij de piramide van Cheops, hoorde hij gelach. Dat zouden de nachtwakers wel zijn. Ze konden onmogelijk iets gezien hebben, want de zuidzijde van Chefren werd geheel aan hun zicht onttrokken. Toch kon er dadelijk een patrouille voorbij komen, want de *ghafirs* liepen op onregelmatige tijden hun rondes en sinds de twee mannen op de piramide waren geklommen, was er nog niemand gepasseerd.

Vlug begon hij af te dalen. Toen hij bij het lichaam van zijn slachtoffer aankwam, had zich al een grote plas bloed rond het hoofd gevormd. Hij voelde met zijn vingers aan de halsslagader. Dood.

Het geluid van pratende *ghafirs* klonk opeens dichterbij. Blijkbaar waren ze aan hun ronde begonnen. Vlug veegde hij wat zand over de bloedplas en met twee voeten gaf hij de dode man een stevige zet, zodat hij verder langs de schuine wand naar beneden tuimelde. Met een doffe plof landde het levenloze lichaam in het zand. Nadat hij zelf met een sprong op de grond terecht was gekomen, tilde hij het zware lijk moeizaam op zijn schouders en maakte zich wankelend uit de voeten.

Een verharde weg markeerde de overgang van het piramidecomplex naar het begin van de woestijn. De man keek om. Nog steeds niemand. Hij gooide het lichaam van zich af en liet zich achter een groepje losliggende keien plat in het zand vallen. Hij was nu buiten bereik van het schijnsel van de piramideverlichting, maar bepaald niet onzichtbaar.

Druk in gesprek kwamen twee *ghafirs* de hoek van de piramide om lopen. Hun karabijnen bungelden losjes om de schouder. Een van hen stopte even en bukte zich om een schoen op te rapen die daar op de grond lag.

De moordenaar, die vanachter de keien het tafereel gadesloeg, keek naar het lichaam naast zich in het zand. Aan de rechtervoet zat een stevige, bruinlederen schoen. Zijn hart klopte in zijn keel toen hij het been aan de kant schoof om de linkervoet te kunnen zien. Die was slechts gehuld in een sok.

De bewaker bekeek de schoen eens goed. Hij draaide zijn ongeschooren gezicht naar zijn kameraad die inmiddels een sigaret had opgestoken

en maakte een opmerking. Vervolgens haalde hij zijn schouders op en gooide hem met een wijde boog de woestijn in. Ze namen een slok uit hun veldfles en vervolgden hun weg.

De moordenaar slaakte een zucht van verlichting en keek zoekend om zich heen. Verder lopen met het zware lichaam op zijn nek was geen optie. Hij moest een manier verzinnen om van het lichaam af te komen. Verderop stond onder een provisorische overkapping van golfplaten een oude Landrover met open laadbak geparkeerd bij een schaars verlicht gebouw. Met veel moeite hees hij het lichaam weer op zijn schouders en liep naar de auto. De legergroene lak bladderde ervan af en de kale banden waren dringend aan vervanging toe. Hij keek in de open achterbak en zag wat archeologisch gereedschap en een stuk zeil liggen. Aan het eind van zijn krachten liet hij het lichaam van zijn schouder in de laadbak vallen en dekte het toe met het groezelige zeil. Via het open raam van de cabine vond hij de sleutels achter de zonneklep. Waarschijnlijk werd de Landrover door archeologen gebruikt om zich over het terrein te verplaatsen en lag de sleutel klaar voor de eerstvolgende die hem nodig had.

Hij startte de auto en reed met gedoofde lichten weg. Na enkele bochten deed hij de verlichting aan en duwde het gaspedaal stevig in. Een paar kilometer verderop stopte de verharde weg, maar de oude terreinwagen reed gewoon verder het mulle woestijnzand in. Piepend en krakend in al zijn voegen koerste de wagen steeds verder van Cairo vandaan de kale vlakte op.

Inmiddels was het bijna licht geworden en de zon zou straks weer ongenadig gaan branden. Het werd tijd een manier te vinden om van het lichaam af te komen. De man tuurde over zijn stuur in de verte. Er was op de droge zandvlakte ruimte genoeg om ongezien een lijk te dumpen, maar hoe kon hij het lichaam laten verdwijnen zonder enig spoor achter te laten?

Aan de horizon cirkelden enkele gieren in de lucht. Zwevend op hun enorme vleugels zochten ze met scherpe blik de omgeving af naar voedsel. Een van de gieren liet zich plotseling als een baksteen naar beneden vallen, om zich met zijn sterke klauwen op een prooi te storten. Dat bracht hem op een lumineus idee.

Ooit was hij op de Tibetaanse hoogvlakte getuige geweest van een boeddhistische afscheidsceremonie van een overleden man. Boeddhisten geloofden in reïncarnatie. Het fysieke lichaam was slechts een tijdelijke behuizing en ze geloofden dat de ziel na het overlijden het lichaam verliet, waarna er slechts een lege huls overbleef. Wat er vervolgens met dit stofelijk overschot gebeurde, was in de ogen van velen uitermate luguber. Hij had destijds getwijfeld of hij wel bij het schouwspel aanwezig durfde te zijn, maar tegelijkertijd had de gedachte aan het gruwelijke spektakel dat hij te zien zou krijgen hem enorm opgewonden.

Op gepaste afstand had hij toegekeken hoe het in witte gebedsvlaggen gehulde lichaam van een jonge man na een afscheidsceremonie door monniken naar een open vlakte in het hooggebergte werd gedragen. Op deze heilige plaats werd het lichaam ontdaan van alle kleding en naakt in een cirkel van stenen gelegd. Hij herinnerde zich dat het lichaam van de man er bijzonder sterk en gezond had uitgezien, alsof hij niet dood was maar gewoon lag te slapen.

Voor zijn ogen voltrok zich een vreselijk schouwspel. Twee monniken in lange gewaden begonnen met vlijmscherpe messen het lichaam van de overleden man open te snijden en het haar weg te scheren. Op dat moment zat er al een groep van zeker dertig enorme gieren op een afstandje toe te kijken. Ingewanden werden naar buiten getrokken, het vlees werd met haken opgetild en weggesneden en op de ledematen werden lange inkepingen gemaakt om het de gieren gemakkelijk te maken. Toen ze hiermee klaar waren stapten de monniken uit de cirkel. Onmiddellijk dienden de gieren zich aan. Hongerig stortten ze zich op het vlees, waarbij ze een bloederig gevecht aangingen om de beste delen. Over elkaar buiteland rukten de vogels met hun sterke snavels grote hompen vlees uit de buik en slokten het gulzig naar binnen.

Na een kwartier waren de spieren en andere weke delen door de beesten opgevreten en trokken ze zich gedeeltelijk terug. De monniken stapten terug de cirkel in en joegen de laatste gieren weg, waarna ze met hammers en bijlen het overgebleven geraamte in stukken begonnen te hakken. Een van hen nam de schedel op, waarbij het kaakgewricht op en neer bewoog alsof de man nog wat laatste woorden wilde zeggen. Ten slotte werd met enkele rake klappen ook de hersenpan opengespleten.

De gieren vielen opnieuw aan en deze keer namen ze grote stukken bot met zich mee de lucht in. Na een uur was er vrijwel niets meer over van het lichaam. De Tibetanen hadden de ceremonie in het Engels *sky burial* genoemd, hemelbegrafenis. Het lichaam werd door de gieren naar de hemel gedragen en teruggegeven aan de natuur. Een functionele methode in een land waar begraven vanwege de rotsachtige bodem problematisch was en hout voor een crematie schaars.

Toen de zon opkwam en de omgeving in een goudgele gloed zette, stopte de Landrover bij een lage rotspartij. De man parkeerde de wagen dicht tegen de rotsen en stapte uit. Hij nam de omgeving in zich op en luisterde naar de immense stilte. Het contrast met de brullende motor van de Landrover kon niet groter zijn. Zo ver als hij kon kijken zag hij hetzelfde eentonige woestijnlandschap met hier en daar wat kale rotsen en golvende zandduinen. Hij speurde de horizon af naar enig teken van leven, maar hij zag alleen zijn eigen kronkelende bandensporen. Slechts de gieren cirkelden loom hun rondjes.

Hij keek over de rand van de achterbak naar de gestalte onder het zeil. *Moge God zijn ziel genadig zijn. En de mijne ook*, realiseerde hij zich toen hij dacht aan wat hem nu te doen stond.

De man klom achter in de bak en trok het zeil weg. Met zijn handen in zijn zij keek hij naar het lichaam. Het hoofd lag in een vreemde knik ten opzichte van de romp. Blijkbaar was bij de val van de piramide zijn nek gebroken. Het bloed op zijn achterhoofd was gedeeltelijk opgedroogd, maar de bodem van de laadbak kleurde rood. Hij trok het ontzielde lichaam aan beide benen naar achteren en liet het met een smak in het zand ploffen. Vervolgens pakte hij hem onder zijn oksels en sleepte het lichaam op de rotsen. Hij ontdeed de dode man van zijn kleding, het horloge en de enige overgebleven schoen en gooide alles op het zeil, dat hij had uitgespreid achter in de auto.

Hij pakte een spade met een scherp blad uit de achterbak en ging voor het naakte lichaam staan met zijn voeten aan weerszijden van de benen van het slachtoffer. Hij pakte de schep stevig met twee handen beet, haalde diep adem en hief hem als een hakbijl boven zijn hoofd. Met reuzenkracht liet hij hem neerdalen op de borstkas onder zich, waarna er een felle pijnscheut door zijn hand trok. Hij zag hoe de ribben

in een keer door het scherpe werktuig doorkliefd werden. Met samengeknepen lippen verbeet hij de pijn in zijn hand en bleef inhakken op het lichaam tot hij de borstkas en buik van boven tot onder had opengelegd. Vol afgrijzen keek hij naar het bloederige resultaat. Toen zette hij de schep in het linker bovenbeen en plaatste zijn voetzool erop. Alsof hij zijn tuin stond om te spitten werkte hij alle ledematen af, waarbij diepe groeven ontstonden in het bleke vlees. Ten slotte begon hij aan het karwei dat hem nog het meest tegen de borst stuitte. Hij ging aan de bovenkant van het toegetakelde lichaam staan en met de platte kant van de spade gaf hij een harde klap op de zijkant van het hoofd. Toen dat niet het gewenste resultaat opleverde, sloeg hij nog eens zo hard als hij kon met de scherpe kant. Krakend barstte de schedel open waardoor de grijze inhoud zichtbaar werd. Hij wrikte verder tot de hersenmassa naar buiten pulde, waarna hij walgend van afschuw de schep in het zand gooide en zurige resten half verteerd voedsel begon uit te braken. Vermoeid zakte hij neer op de rotsen en sloot zijn ogen.

Hij moest even zijn ingedommeld, want hij schrok wakker van het fladderende geluid van vleugels. Toen hij opkeek zag hij dat een tiental gieren zich had ontfermd over het gehavende lichaam. Het was ongelooflijk hoe de reukzin van de dieren hen zo snel hierheen had gebracht. De vogels krioelden wild door elkaar en het lichaam, of wat daar nog van over was, werd grotendeels bedekt door hun lange zwart-witte vleugels. Hij zag de vaalgele koppen met hun kromme snavels agressief op en neer bewegen. Ze verdwenen bijna helemaal in de opengereten buik en borstkas en rukten grote stukken hart, lever en andere organen uit het lichaam. Toen een van de beesten zijn snavel in het geslachtsdeel van de man zette en wild met zijn kop heen en weer begon te schudden, wendde hij zijn hoofd af en sloot zijn ogen weer.

Hij liet de gieren, die intussen in aantal waren toegenomen, een half uurtje hun gang gaan en stond toen op om ze weg te jagen. Met de spade begon hij de botten fijn te stampen tot kleine stukjes, precies zoals hij de monniken had zien doen, en toen het skelet was gereduceerd tot hapklare brokken, trok hij zich terug om de gieren hun macabere werk te laten voltooien. Ze hadden meer tijd nodig dan hun Tibetaanse soortge-

noten, maar uiteindelijk bleven er alleen een stuk ruggengraat en wat restanten van de schedel op de met bloed bedekte rotsen liggen. Het had nog het meeste weg van een offerplaats waar zojuist een schaap was geslacht. Het was een surrealistische gedachte dat hier net nog een volwassen man had gelegen, die nu in kleine stukjes mee naar boven was genomen.

Hij begroef de overblijfselen en strooide een dikke laag zand over het bloed op de rotsen. Spoedig zou niemand meer kunnen zien wat er zich hier had afgespeeld. Daarna legde hij de schep op de stapel kleren in de achterbak van de Landrover en vouwde het zeil dicht. Met een stuk touw dat hij in de cabine had gevonden bond hij het pakket bij elkaar. Terwijl hij het bloed op de bodem van de laadbak met woestijnzand bedekte, zag hij dat zijn eigen kleding ook onder de bloedspetters zat.

Hij stapte weer achter het stuur en startte de motor. De wagen beschreef een halve cirkel en reed terug in de richting waaruit hij was gekomen. Om de weg naar Cairo terug te vinden, hoefde hij alleen maar de sporen te volgen die de brede banden op de heenweg in het losse zand hadden achtergelaten.

Hoewel het nog steeds ochtend was, stond de zon al hoog aan de hemel. In de onvruchtbare woestijn zou het kwik weldra oplopen tot extreme temperaturen. Een zwakke ochtendbries had de bandensporen enigszins vervaagd, maar de diepe voren waren nog duidelijk zichtbaar in het hete zand. In de loop van de dag zouden de sporen door de wind volledig uitgewist worden en zou niemand meer in staat zijn het huiveringwekkende toneel van de *sky burial* terug te vinden.

I

‘Het meest fascinerende op deze oude landkaart, die opdook in 1513, is het werelddeel Antarctica. De kustlijnen van het land dat twee kilometer onder het ijs verborgen ligt, zijn namelijk zeer nauwkeurig ingetekend. Dat impliceert dat het land in kaart werd gebracht vóórdat het continent door een dikke laag ijs werd bedekt. Dat is opzienbarend omdat de Zuidpool voor de laatste keer ijsvrij was in de periode van 13.000 tot 4.000 voor Christus. Volgens de huidige wetenschappelijke inzichten bestond er in die tijd nog geen hoogontwikkelde samenleving die de geografische en cartografische kennis had om Antarctica zo gedetailleerd in kaart te brengen. Het is een groot mysterie hoe deze kaart tot stand is gekomen, want volgens de gangbare opvattingen kan hij helemaal niet bestaan.’

Mark Enquist liet een stilte vallen en keek de zaal in om de reactie op zijn woorden te peilen. Het grote auditorium van het British Museum was tot de laatste stoel bezet met wetenschappers, journalisten en andere genodigden. Er ontstond geroezemoes en de mensen keken verbaasd naar een metershoge projectie van de oude landkaart op de muur achter de spreker.

Enquist was hoogleraar antropologie aan het Birkbeck College van de universiteit van Londen. Oude beschavingen waren zijn specialisatie. Hij genoot in het academische wereldje een redelijke bekendheid omdat hij de gave had de doorgaans moeilijk toegankelijke onderwerpen zodanig te brengen dat ze een breed publiek aanspraken. Hij vond dat wetenschap niet beperkt moest blijven tot collegezalen en vakbladen. Dat was hetzelfde als een Rembrandt die bij hele rijke mensen thuis hing. Daar had niemand wat aan. Mooie kunstwerken hoorden in een museum.

Omdat hij een begaafd spreker was, werd hij regelmatig gevraagd

voor lezingen en congressen. De laatste tijd werd hij ook steeds vaker uitgenodigd om presentaties te verzorgen voor bedrijven en instellingen die niets met de wetenschappelijke wereld van onderzoek en colleges te maken hadden. Dit leverde hem onder zijn collega's wel eens de bijnaam *professor Schnabbel* op, maar dat deerde Enquist niet. De oude beschavingen die hij bestudeerde lagen veelal buiten Europa, dus hij kon de bijverdiensten goed gebruiken om zijn studiereizen te bekostigen. Op dat soort uitgaven was zijn hooglerarensalaris niet berekend. Maar wat hij belangrijker vond was dat hij tijdens dit soort presentaties zijn passie kon uitdragen en zoveel mogelijk mensen deelgenoot kon maken van de erfenissen uit de oudheid.

Toen hij enkele maanden geleden een invitatie van het museum ontving om een lezing te geven op een conferentie over het Ottomaanse Rijk, hoefde hij geen seconde na te denken over een onderwerp. Deze uitnodiging kwam precies op het goede moment. Eigenlijk had het Ottomaanse Rijk maar zijdelings te maken met zijn onderwerp, maar Enquist vond het een mooie gelegenheid om naar buiten te treden met de resultaten van het onderzoek waarmee hij zich het afgelopen jaar had beziggehouden.

De landkaart die hij op dit moment aan het publiek toonde stond bekend als de kaart van Piri Reis. Deze beroemde admiraal diende in de zestiende eeuw in de Ottomaanse marine en had zijn kaart in 1513 in Constantinopel getekend op gazellenhuid. Naast de noordkust van Antarctica waren ook de oostkust van Zuid-Amerika en de westkust van Afrika afgebeeld, maar het ging om de Zuidpool. Op zich was het al opmerkelijk dat iemand in 1513 een kaart had getekend waarop een continent stond dat pas 300 jaar later ontdekt zou worden, maar het meest intrigerend was dat de ingetekende kustlijn van Antarctica al minimaal zesduizend jaar schuilging onder een dikke laag ijs. Tegenwoordig kon het land onder het ijs van Antarctica in kaart worden gebracht met behulp van radar en satellieten, maar hoe deden ze dat toen?

Het was niet zo dat Piri Reis zelf richting Antarctica was gezeild om het continent in kaart te brengen. Uit zijn aantekeningen bleek dat hij de kaart had samengesteld uit oudere kaarten die zich waarschijnlijk in de keizerlijke bibliotheek van Constantinopel hadden bevonden. De

bronnen waarop de admiraal zijn kaart had gebaseerd waren echter verloren gegaan.

‘Dr. Enquist, mag ik een vraag stellen?’

Enquist keek de zaal in. Een jonge man met halflang, donker krullend haar was opgestaan en naar de interruptiemicrofoon gelopen. Hij was smaakvol gekleed in een vale spijkerbroek met een strak gesneden bruin colbert en een hagelwit overhemd met open boord. Type journalist, dacht Enquist.

‘Natuurlijk.’

‘U zei net dat alleen een technologisch hoogontwikkelde samenleving in staat zou zijn om de kustlijn van Antarctica te schetsen. Maar is het niet mogelijk dat een minder ontwikkeld, zeevarend volk is afgedwaald naar het zuiden en het gebied in kaart heeft gebracht voordat het onder het ijs verdween?’

Enquist had deze vraag wel verwacht. Toen hij bijna een jaar geleden was afgereisd naar Turkije om de kaart van Piri Reis met eigen ogen te bekijken in het Topkapi paleis in Istanbul, had hij ook even met deze gedachte gespeeld. Hij had voor het eerst gelezen over de kaart van Piri Reis in het boek *Maps of the ancient sea kings*, waarin Harvard-historicus Charles Hapgood de conclusie trok dat er vóórdat de Zuidpool bedekt werd met ijs, al een ontwikkeld volk moest zijn geweest. In Istanbul had hij een groep gerenommeerde geografen, cartografen en wiskundigen bij elkaar gebracht. Ze hadden toestemming gekregen om de kaart aan een nauwgezet onderzoek te onderwerpen en hun resultaten hadden de conclusie van Hapgood ondersteund. Het oordeel was unaniem geweest.

‘Cartografie is een vakgebied dat hoort bij een intelligente samenleving. Tot diep in de achttiende eeuw waren we niet in staat om nauwkeurig meridianen, ooster- en westerlengte, te berekenen, simpelweg omdat de benodigde techniek nog niet beschikbaar was. Toen Columbus in 1492 land in zicht kreeg bij zijn poging om via het westen naar Azië te varen, wist hij weliswaar zijn positie ten opzichte van de evenaar, maar hij had geen idee waar hij zich precies bevond ten opzichte van Spanje, waarvandaan hij vertrokken was. Omdat hij dacht dat hij Indië bereikt had, noemde hij de inwoners Indianen. In werkelijkheid had hij

de Bahama's ontdekt en was hij nog niet eens op de helft van zijn geplande reis. Pas in 1778 was James Cook de eerste ontdekkingsreiziger die over meetapparatuur beschikte waarmee hij ook lengte kon berekenen. Hierdoor was hij de eerste die betrouwbare landkaarten kon tekenen.'

Enquist draaide zich half weg van zijn publiek en wees naar de kaart achter hem.

'Zoals u ziet op de kaart van Piri Reis zijn Afrika en Zuid-Amerika exact op de juiste lengtegraad gepositioneerd.'

Hij pauzeerde even en liet zijn toehoorders alvast hun conclusie trekken.

'Piri Reis heeft zijn kaart gebaseerd op oudere kaarten. Nu zijn er tegenwoordig zeer veel oude samenlevingen bekend, maar algemeen wordt aangenomen dat de allereerste samenleving die alle kenmerken had van wat we een *beschaving* noemen, is ontstaan tussen 4.000 en 3.000 voor Christus in Mesopotamië, het beroemde land tussen de Eufraat en de Tigris, het huidige Irak. Maar geen enkele oude beschaving mag in staat worden geacht om een dergelijke kaart te produceren. Het feit dat zo'n kaart wél bestaat,' Enquist wees naar de kaart achter zich, 'is een sterke aanwijzing voor de aanwezigheid van een verdwenen beschaving. Een mysterieuze beschaving die, voor zover we nu weten, geen sporen heeft achtergelaten. Een oeroude beschaving die leefde toen de Zuidpool ijsvrij was. Een intelligente beschaving met de hoogwaardige wiskundige kennis die nodig is om zulke nauwkeurige landkaarten te kunnen tekenen.'

De vragensteller was even uit het lood geslagen. Dit was een typisch Enquist-antwoord. Met zijn enorme feitenkennis ondersteunde hij zijn betoog altijd met een stortvloed aan informatie en argumentatie. Toch was hij nog niet tevreden met het antwoord van de professor.

'Als zo'n samenleving heeft bestaan, moet deze een behoorlijke omvang hebben gehad. Hoe verklaart u dat er nog nooit wat van teruggevonden is?'

Enquist glimlachte geheimzinnig en wierp een blik op zijn horloge. Onderaan het podium stond de volgende spreker al gereed. Hij keek de zaal in en dacht een ogenblik na over de formulering van zijn antwoord.

‘Er zijn wel degelijk voor iedereen zichtbare overblijfselen van deze beschaving op aarde aanwezig.’

Terwijl Enquist het spreekgestoelte verliet, ging Vincent Albright weer zitten en keek in het programmaboekje. Wat volgde was een verhandeling over de verovering van de Byzantijnse hoofdstad Constantinopel, later de hoofdstad van het Ottomaanse Rijk. Niet bijster interessant, vond hij, maar toen hij opstond om de zaal te verlaten was hij zo’n beetje de enige.

Vincent was documentairemaker voor *National Geographic Channel*. Hij was door zijn hoofdredacteur naar de lezing van Enquist gestuurd, want ze waren altijd op zoek naar boeiende onderwerpen. Het gerucht ging dat de antropoloog met iets nieuws zou komen, al wist niemand precies wat. Vincent had wel eens eerder een presentatie van Enquist bijgewoond en dat was erg interessant geweest. De man wist zijn publiek te boeien. Ook het verhaal dat hij zojuist had gehoord was intrigerend. Alleen had hij het gevoel gehad dat Enquist niet het volledige verhaal vertelde, want af en toe leek de professor op zijn lippen te bijten alsof hij zijn mond niet voorbij wilde praten. In de hoop hem uit zijn tent te lokken was hij naar de microfoon gelopen. Hij was aardig in zijn opzet geslaagd, want op de valreep had Enquist nog een verrassende uitspraak gedaan.

Na de presentatie had hij een afspraak met Enquist. De antropoloog had enkele dagen geleden met *National Geopgraphic Channel* gebeld omdat hij eens wilde praten met een goede documentairemaker. Vincent had weinig details te horen gekregen, maar hij had van zijn redactie opdracht gekregen naar de conferentie te gaan om te horen wat Enquist te zeggen had.

Hij zag dat de wetenschapper ook de zaal verliet en liep achter hem aan. Buiten het auditorium was een espressobar ingericht. Enquist nam een cappuccino en ging bij een van de bartafels staan waar hij zijn minilaptop openklapte. Vincent bestelde een dubbele espresso en glimlachte om Enquist. Als zoon van een Italiaanse moeder dronk hij zijn koffie graag sterk en het kwam niet in hem op om ’s middags, of erger nog ’s avonds, latte of cappuccino te drinken. Dat was een doodzonde in Italië. Zijn moeder had hem geleerd dat het niet alleen een traditie was, maar

dat hete espresso ook hielp om een zware maaltijd met *primi* en *secondi* beter te verteren, terwijl melk juist extra zwaar op de maag lag. Hoewel hij nooit in Italië had gewoond, zijn grootouders waren in de jaren vijftig naar Engeland gekomen om een Italiaans restaurant te beginnen, dus zijn moeder was hier al geboren, sprak hij vrijwel vloeiend Italiaans.

Hij pakte het kopje aan en terwijl hij de geur opsnoof, liep hij naar de tafel van Enquist en zette zijn koffie neer. De wetenschapper keek op en herkende de vragensteller.

Vincent stak zijn hand uit. ‘Dag dr. Enquist, ik ben Vincent Albright, *National Geographic Channel*. We hebben een afspraak.’

Enquist knikte en schudde zijn hand. ‘Aangenaam.’

Vincent bekeek de man eens van dichtbij. Enquist was van middelbare leeftijd. Zijn donkere haar begon al flink te grijzen en hoewel hij gladgeschoren was, kon je zien dat hij een zware baardgroei had. Hij was, waarschijnlijk voor de gelegenheid, formeel gekleed in een antraciet pak met gestreept overhemd, maar een stropdas droeg hij niet. Zijn intelligente bruine ogen keken Vincent onderzoekend aan.

‘Ik heb net met veel belangstelling naar u geluisterd. Het verhaal over de kaart van Piri Reis was erg interessant.’

Enquist knikte. ‘Ik doe al jaren onderzoek naar oude beschavingen en dit lijkt eindelijk een aanwijzing te zijn dat er al veel langer geciviliseerde mensen rondlopen dan we altijd aangenomen hebben.’

‘Ik heb begrepen dat u James Wilson hebt gesproken, onze hoofdredacteur,’ kwam Vincent ter zake.

‘Dat klopt. Ik ken James uit mijn studietijd. We spreken elkaar nog regelmatig. De reden dat ik hem gebeld heb, is dat ik overweeg om de resultaten van mijn onderzoek vast te laten leggen in een documentaire. Ik heb hem gevraagd of hij iemand kent die dat zou kunnen doen.’

Hij keek Vincent taxerend aan. ‘Eigenlijk is televisie niet bepaald een medium dat wij wetenschappers plegen te gebruiken. Onze artikelen worden normaliter gepubliceerd in wetenschappelijke tijdschriften. Je wordt nu eenmaal beoordeeld op het aantal publicaties dat je op je naam hebt.’

Vincent knikte.

‘Maar een film of een documentaire zou goed passen in mijn visie dat wetenschap toegankelijk moet zijn voor een breed publiek. Mijn onder-

zoek zou wel eens kunnen resulteren in nieuwe inzichten over de afkomst van de mensheid. In dat geval is het mijn wetenschappelijke plicht om die conclusie wereldkundig te maken.’

Enquist nipte aan zijn koffie en keek belangstellend naar Vincent. Het leek alsof hij probeerde in te schatten of de jonge filmmaker de juiste persoon was voor deze taak.

‘Kun je wat vertellen over je werk?’

Vincent knikte instemmend en begon te vertellen dat hij tijdens zijn vele reizen met de rugzak door Azië en Zuid-Amerika geïnspireerd was geraakt door oude bouwwerken en hun legenden. En dan beperkte hij zich niet tot grote toeristische attracties als Chichén Itzá of Taj Mahal, maar hij sprong in een lokale bus of achterop een vrachtwagen op weg naar overwoekerde ruïnes en vergeten overblijfselen waar niemand ooit van gehoord had, waar hij zich dan door de lokale bevolking liet informeren. Op een van die ontdekkingsstochten was hij in een afgelegen gebied in Guatemala ooit een filmploeg van de *BBC* tegengekomen die opnames maakte van een recent ontdekt tempelcomplex en toen wist hij het. Dat wilde hij ook. Geroutineerd legde hij uit welke documentaires hij had gemaakt en hoe hij te werk ging. Hij vertelde dat het zijn uitdaging was om het verhaal van anderen zo goed mogelijk te vertellen en het visueel te ondersteunen met mooie, indrukwekkende of aangrijpende beelden.

Enquist stelde talloze vragen tussendoor, die hij vakkundig beantwoordde. Er leek een klik te ontstaan omdat ze beiden een passie hadden voor oude culturen. Uiteindelijk knikte de wetenschapper. Hij leek tevreden.

‘Ik heb nog andere afspraken, dus ik moet me nu helaas excuseren. Op een symposium als dit lopen veel collega’s rond die je maar een keer per jaar ziet.’

‘Ik begrijp het,’ zei Vincent.

‘Maar ik ben nog niet klaar met mijn verhaal, want er is meer dat je moet weten. Dat zal ik je later vertellen.’

Enquist schudde hem de hand en mengde zich onder het publiek, Vincent achterlatend met het onbevredigende gevoel dat de professor nog geen open kaart had gespeeld.